

ΓΛΩΣΣΑ Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Πέτρος Κλιάπης 12η Περ. Θεσ/νικης

Δομικά χαρακτηριστικά

- Το βιβλίο του Μαθητή οργανώνεται σε 14 θεματικές ενότητες
- Κάθε ενότητα χωρίζεται σε 3-7 κεφάλαια
- Το κάθε κεφάλαιο αρχίζει από το Βιβλίο του Μαθητή και ολοκληρώνεται στο Τετράδιο Εργασιών
- Συνολικά διατίθενται 261 ώρες. (146 Εγχειρίδιο, 36 Ανθολόγιο, 79 άλλα)
- Ο προτεινόμενος χρόνος διδασκαλίας για κάθε ενότητα κυμαίνεται από 2 έως 14 διδακτικές ώρες.
- Ο επιπλέον χρόνος που διατίθεται για γλωσσικές δραστηριότητες εκτός εγχειριδίου (30 % των ωρών γλωσσικής διδασκαλίας) δίνει στο δάσκαλο τη δυνατότητα μεγαλύτερης ευελιξίας για την επίτευξη των γλωσσικών στόχων του μαθήματος.
- Η θεματική οργάνωση των ενοτήτων δίνει τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να αναπτύξει σχέδια εργασίας με αφορμή το θέμα της ενότητας ή των επιμέρους κεφαλαίων.

Διδακτικές και παιδαγωγικές επιλογές

Σύμφωνα με τη φιλοσοφία που διέπει το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών της Γλώσσας του Δημοτικού Σχολείου, σκοπός της γλωσσικής διδασκαλίας είναι τόσο η εξοικείωση των μαθητών με τη δομή του γλωσσικού συστήματος όσο και η άσκησή τους στον τρόπο με τον οποίο μπορούν να χρησιμοποιήσουν αυτό το σύστημα για να επικοινωνούν αποτελεσματικά. Και είναι κυρίως αυτό το δεύτερο στο οποίο δίνεται έμφαση εφόσον μέσα από τη χρήση της γλώσσας σε διαφορετικές περιστάσεις επικοινωνίας οι μαθητές συνειδητοποιούν τη δομή και τη λειτουργία της.

Βασική επιδίωξη, λοιπόν, της διδασκαλίας της γλώσσας είναι η ανάπτυξη των ικανοτήτων των μαθητών να κατανοούν και να παράγουν λόγο, προφορικό ή γραπτό, προσαρμοσμένο στην εκάστοτε περίπτωση επικοινωνίας (ποιος μιλάει ή γράφει, σε ποιον, για ποιο σκοπό, για ποιο θέμα, πού, πότε) καθώς και η συνειδητοποίηση του τρόπου με τον οποίο ο λόγος αυτός διαφοροποιείται ως προς το λεξιλόγιο, τη γραμματική, τη δομή και το ύφος ανάλογα με το επικοινωνιακό πλαίσιο μέσα στο οποίο εκφέρεται.

Κείμενα

Όσον αφορά το γραπτό λόγο, η προσέγγιση που υιοθετείται στο βιβλίο είναι κειμενοκεντρική εφόσον μόνον αυτή αναδεικνύει την επικοινωνιακή φύση του γραπτού λόγου. Στόχος αυτής της προσέγγισης είναι να φανεί, κάθε φορά που γίνεται η επεξεργασία ενός κειμένου, το ότι το περιεχόμενό του, η δομή του και το ύφος του, είναι συνάρτηση του επικοινωνιακού πλαισίου μέσα στο οποίο αυτό το κείμενο έχει παραχθεί.

Τα κείμενα που προτείνονται είναι αυθεντικά και εκπροσωπούν τα δύο βασικά είδη λόγου, δηλαδή τον αναφορικό (αφήγηση, περιγραφή, ανακοίνωση) και τον κατευθυντικό (πρόσκληση, οδηγία, επιχειρηματολογία) και όλα τα είδη κειμένων (αφηγηματικά, περιγραφικά, επεξηγηματικά, κείμενα στα οποία δίνονται οδηγίες, επιχειρηματολογικά) (ΦΕΚ 303/13-3-2003, τ.Α', σ. 373).

Προοργανωτής

Η πρώτη σελίδα κάθε ενότητας περιέχει τον προοργανωτή της ενότητας. Ο προοργανωτής παρουσιάζει τους βασικούς στόχους της ενότητας που έχουν να κάνουν με το θέμα της ενότητας, με στοιχεία του βασικού κειμενικού είδους που επεξεργάζεται η ενότητα, με τα γραμματικά και λεξιλογικά φαινόμενα της ενότητας.

Τους στόχους της ενότητας ακολουθεί κάθε φορά σχετικό με το περιεχόμενο σκίτσο ή εικόνα που παίζει λειτουργικό ρόλο στην ενότητα. Αυτός ο συνδυασμός επιτρέπει και στο δάσκαλο και στους μαθητές να αποκτήσουν ευθύς εξαρχής μια ιδέα αρκετά σαφή γι' αυτό που θα ακολουθήσει στην ενότητα.

2 Ενότητα

Πρώτα το νερό... τι τρέχει

Σ' αυτή την ενότητα:

- Θα μάθουμε να περιγράφουμε ένα τοπίο.
- Θα μάθουμε πώς να παίρνουμε μια συνέντευξη και να την καταγράφουμε.

● Θα μάθουμε επίσης:

- ▶ Να ξεχωρίζουμε το κατηγορούμενο σε μια πρόταση.
- ▶ Να κλίνουμε αρσενικά ουσιαστικά σε -ας.
- ▶ Λέξεις και εκφράσεις που έχουν σχέση με το νερό.

● Θα γνωρίσουμε:

- ▶ Παραδόσεις που έχουν σχέση με το νερό.
- ▶ Επαγγέλματα που χάθηκαν και είχαν σχέση με το νερό.

Πλοηγός

Για να δοθεί στο εγχειρίδιο ένας χαρακτήρας πιο παιγνιώδης άρα πιο ευχάριστος στους μαθητές επινοήθηκε η μασκότ μας, η Ραλλού. Η Ραλλού είναι μια αλεπού - φίλη των παιδιών που εμφανίζεται κάθε φορά για να τους υπενθυμίσει κάτι που παρουσιάστηκε στις προηγούμενες ενότητες ή στις προηγούμενες τάξεις και άρα έχει αυξημένες πιθανότητες να έχει ξεχαστεί, να παρουσιάσει για πρώτη φορά ένα φαινόμενο, να τους προτείνει ιδέες, λύσεις σε κάποια προβλήματα, να συνεργαστεί μαζί τους σε μια δραστηριότητα και κυρίως για να βγάλει τα παιδιά από τη δύσκολη θέση, όταν οι ασκήσεις που πρέπει να κάνουν είναι πολύ απαιτητικές. Ακόμα, όμως, και όταν δεν αναλαμβάνει ένα συγκεκριμένο ρόλο, η Ραλλού είναι παρούσα στο βιβλίο για να δίνει έναν τόνο χαράς και παιχνιδιού.

η τσαντα, τα μαλλια, το κουλουρι, η ποοια

Η λέξη που

- ▶ απαντά στην ερώτηση (τι; ποιον; ποια; ποιο; ποιους; ποιες; ποια;) και
- ▶ είναι σε πτώση αιτιατική

είναι το αντικείμενο του ρήματος της πρότασης.

κατανοώ το κείμενο

εμπλουτίζω τις γνώσεις μου

συζητάμε στην τάξη

μαθαίνω το λεξιλόγιο και την ορθογραφία

μαθαίνω τη γραμματική

θυμάμαι και προσέχω

γράφω

παίζουμε θέατρο

αντιγράφω

αναζητώ πληροφορίες

διαβάζω κείμενα από το Ανθολόγιο

Συνοπτικός πίνακας περιεχομένου

Α' ΤΕΥΧΟΣ • Πετώντας με τις λέξεις

ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΕΙΔΗ ΛΟΓΟΥ / ΕΙΔΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ	ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ - ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ
<p>1. Ένα ακόμα σκαλί</p> <p>Κείμενα</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ο Σεπτέμβρης 2. Αναμνήσεις του καλοκαιριού 3. Ένα ακόμα σκαλί 4. Ξημερώνει μια νέα μέρα...ώρα για σχολείο 5. Αστραδενή <p>Χρόνος διδασκαλίας: 12-14 διδακτικές ώρες</p>	<p>Αναφορικός λόγος (βιωματική αναδιήγηση, περιγραφή κτιρίου)</p> <p>Λογοτεχνικά κείμενα (ποίηση, πεζά) Πληροφοριακό κείμενο Άρθρο εφημερίδας Χρηστικό κείμενο</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Χρόνοι του ρήματος (ενεστώτας, παρατατικός, εξακολουθητικός μέλλοντας ενεργητικής φωνής) - Επίθετα - Υποκείμενο, αντικείμενο ρήματος της πρότασης - Στίξη (αποσιωπητικά) - Λεξιλόγιο (σύνθετες λέξεις) - Ορθογραφία
<p>2. Ρώπα το νερό... τι τρέχει</p> <p>Κείμενα</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Το νερό συστήνεται 2. Το ποτάμι τρέχει να συναντήσει τη θάλασσα 3. Το νερό στη θρησκεία, στους μύθους και στις παραδόσεις 4. Ο Νερουλάς 5. Το νερό ταξιδεύει <p>Χρόνος διδασκαλίας: 12-14 διδακτικές ώρες</p>	<p>Αναφορικός λόγος (αφήγηση, περιγραφή επαγγέλματος)</p> <p>Λογοτεχνικά κείμενα (ποίηση, πεζά) Ηλεκτρονικό κείμενο Πληροφοριακά κείμενα Χρηστικά κείμενα Συνέντευξη</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ρήματα β' συζυγίας (κυλάω/ώ) - Ανισοσύλλαβα αρσενικά ουσιαστικά - Κατηγορούμενο - Στίξη (κόμμα, παρένθεση, διπλή παύλα) - Λεξιλόγιο (θεματικό λεξιλόγιο, προέλευση και σημασία λέξεων, παρομοίωση, εκφράσεις) - Ορθογραφία (συντομογραφίες, αρκτικόλεξα)

Συγκεντρωτικός πίνακας Γραμματικής και Λεξιλογίου

- **Αντωνυμίες**

ερωτηματικές (2.9.5 Β. Μ.)

αναφορικές (3.14.2 Β. Μ./2.14.2 Τ. Ε.)

αόριστες (2.10.2 Β. Μ./2.10.2 Τ.Ε.)

οριστικές (3.13.2 Β. Μ.)

αυτοπαθείς (2.7.2 Β. Μ.)

- **Αντίθετα** (3.11.1 Β. Μ./ 3.16.3. Β. Μ.)

- **Αντικείμενο** (1.1.5 Β. Μ./1.1.5 Τ. Ε./1.2.1 Τ. Ε.)

- **Άρθρα**

διάκριση οριστικού άρθρου-προσωπικής αντωνυμίας (1.4.3 Β. Μ.)

οριστικό - αόριστο άρθρο (2.10.2 Τ. Ε.)

- **Αρκτικόλεξα** (1.2.5 Τ. Ε.)

- **Ασύνδετο σχήμα** (2.7.2 Β. Μ.)

- **Πρόταση**

απλή-σύνθετη πρόταση (1.4.3 Β. Μ./1.5.1 Τ. Ε./ 3.13.3Β. Μ.)

ελλειπτική πρόταση (1.5.1 Β. Μ./1.5.1 Τ. Ε.)

χρονικές προτάσεις (2.10.4 Β. Μ./ 2.10.4 Τ. Ε.)

- **Επίθετα**

κλίση επιθέτων σε -ινος,-η,-ο/ -ινός-ή,-ό (1.1.5 Β. Μ.)

παραθετικά (3.16.2 Β. Μ./ 3.16.3 Β. Μ.)

το επίθετο ο πολύς-η πολλή-το πολύ (2.16.3 Τ. Ε.)

- **Πάθη φωνηέντων** (2.7.1 Β. Μ./1.7.1 Τ. Ε.)

- **Παραγωγή**

ρήματα από ουσιαστικά και επίθετα (1.4.2 Β. Μ.)

υποκοριστικά (2.7.4 Β. Μ.)

- **Προθέσεις** (2.10.3 Β. Μ.)

- **Ρήματα**

ενεστώτας (1.1.3 Β. Μ./ 1.1.3 Τ. Ε./ 2.6.3 Β. Μ./ 1.6.3 Τ. Ε.)

παρατατικός (1.1.3 Β. Μ./1.1.3 Τ. Ε./ 2.6.3 Β. Μ./1.6.3 Τ. Ε.)

αόριστος (2.6.2 Β. Μ./ 1.6.2 Τ. Ε./ 2.7.4 Β. Μ.)

μέλλοντας εξακολουθητικός (1.1.3 Β. Μ./1.1.3 Τ. Ε./2.6.2 Β. Μ./ 2.6.3 Β. Μ./ 1.6.3 Τ. Ε./ 3.14.4 Β. Μ.)

μέλλοντας συνοπτικός (2.6.2 Β. Μ./ 1.6.2 Τ. Ε./ 3.14.4 Β. Μ.)

μέλλοντας συντελεσμένος (3.14.4 Β. Μ.)

παρακείμενος (2.9.1 Β. Μ.)

υπερσυντέλικος (2.9.4 Β. Μ.)

ενεστώτας-παρατατικός ενεργητικής φωνής ρημάτων σε -άω/ώ (1.2.2 Β. Μ./1.2.2 Τ. Ε.)

εγκλίσεις ενεστώτα ενεργητικής φωνής (1.5.2 Β. Μ./1.5.2 Τ.Ε.)

εγκλίσεις αορίστου ενεργητικής-παθητικής φωνής (2.9.2 Β. Μ./ 2.7.4 Β. Μ.)

μετοχές (2.10.3 Β. Μ./ 2.10.3 Τ. Ε./3.14.3 Β. Μ./3.16.3 Β. Μ./2.16.1 Τ. Ε.)

ανώμαλα ρήματα (3.11.4 Β. Μ. / 2.11.4 Τ.Ε.)

- **Σημεία στίξης**

ΕΝΟΤΗΤΑ 2 – Ρώτα το νερό... τι τρέχει

Διάρκεια: 12- 14 διδακτικές ώρες (προβλέπονται 2 ώρες για το ανθολόγιο).

Αντικείμενο της ενότητας είναι το νερό. Η ενότητα χωρίζεται στις εξής 5 υποενότητες που φέρουν, η κάθε μια, τον τίτλο του κειμένου που τις εισάγει:

1. Το νερό συστήνεται
2. Το ποτάμι τρέχει να συναντήσει τη θάλασσα
3. Το νερό στη θρησκεία, στους μύθους και στις παραδόσεις
4. Ο Νερουλός
5. Το νερό ταξιδεύει

Η **υποενότητα 1** ξεκινάει με ένα κείμενο που περιέχεται σε ιστοσελίδα του διαδικτύου στο οποίο το νερό συστήνεται. Ακολουθεί μια εικόνα που δίνει την ευκαιρία συζήτησης στην τάξη πάνω στον κύκλο του νερού. Στην παράλληλη επεξεργασία αυτής της εικόνας και του κειμένου στηρίζεται η **άσκηση 1** του **B. Μ.**, που ζητά από τους μαθητές τη συμπλήρωση ενός σχήματος που αναπαριστά τον κύκλο του νερού.

Βασικός συντακτικός στόχος της υποενότητας είναι το κατηγορούμενο. Μετά τη ρητή διδασκαλία του ρόλου του κατηγορουμένου μέσα στην πρόταση και την αναφορά στα μορφικά του στοιχεία που το διακρίνουν από το αντικείμενο με το οποίο συχνά συγχέεται από τους μαθητές, προτείνονται για εξάσκηση οι **ασκήσεις 2 και 3** του **B. Μ.** και **2** του **T. Ε.** Ο δάσκαλος, αν το επίπεδο της τάξης το επιτρέπει, μπορεί να διευκρινίσει ότι το κατηγορούμενο συμφωνεί υποχρεωτικά ως προς την πτώση και τον αριθμό με το υποκείμενο που προσδιορίζει αλλά, αν είναι ουσιαστικό, όχι κατ' ανάγκη ως προς το γένος (βλ. σελ. 33 του **B. Μ.** τα παραδείγματα «Το νερό είναι πηγή ζωής», «το νερό γίνεται ατμός»). Η άσκηση 4 του **B. Μ.** είναι ορθογραφική και αναφέρεται στη σημαντική ορθογραφική διάκριση μεταξύ των ρημάτων *οφείλω* και *ωφελώ* καθώς και των παραγώγων τους. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στον τρόπο με τον οποίο αποδίδονται ορθογραφικά οι δύο συνώνυμες λέξεις «ωφέλεια» και «όφελος». Ο δάσκαλος, για εμπέδωση, μπορεί να ζητήσει από τους μαθητές να φτιάξουν προτάσεις με αυτές τις δύο λέξεις αλλά και με άλλες παράγωγες. Ορθογραφική είναι επίσης η **άσκηση 3** του **T. Ε.** που απαιτεί όμως την επιστράτευση από το μαθητή των γραμματικών του γνώσεων. Παρακάτω δίνεται η λύση του κρυπτόλεξου.

Το νερό συστήνεται

Γεια σας. Να σας συστηθώ. Είμαι το νερό. Είμαι το γάργαρο νερό που κυλάει στα ποτάμια. Είμαι το νερό της βροχής που δροσίζει τα χωράφια και τους ανθρώπους. Είμαι το νερό της λίμνης που δίνει ζωή στις πέστροφες και τους γουλιανούς*. Είμαι το νερό της θάλασσας, το απέραντο πέλαγος. Είμαι ο ωκεανός. Έχω στην αγκαλιά μου δελφίνια, φώκιες και ψάρια. Είμαι ο ωκεανός που αρμενίζω καράβια και ταξιδεμένους ναυτικούς.

Είμαι το γάργαρο νερό της βρύσης που σας δροσίζει. Είμαι το νερό που κολυμπάτε και χαίρεστε τα καλοκαίρια σας. Είμαι πηγή ζωής. Αγαπώ όλα τα πλάσματα της φύσης, τα φυτά, τα δέντρα, τα ζώα και τους ανθρώπους. Τους δίνω τα ωφέλιμα συστατικά μου για να ζουν και να μεγαλώνουν με υγεία. Είμαι το νερό της πηγής, το νάμα*, το νερό που θεραπεύει το κουρασμένο σώμα. Είμαι το ευλογημένο νερό που καθαρίζει την ψυχή του ανθρώπου, είμαι το νερό της βάφτισης. Είμαι το ποτάμι, η λίμνη, η θάλασσα, η βροχή, είμαι το ΝΕΡΟ!

Γεννιέμαι ολημερίς. Όλο σε κίνηση βρίσκομαι. Από την επιφάνεια της γης πάω μέχρι την ατμόσφαιρα και ύστερα γυρνάω πάλι πίσω. Από τη θάλασσα, τις λίμνες και τα ποτάμια εξατμίζομαι. Γίνομαι μικρές μικρές σταγόνες και ύστερα γίνομαι ατμός. Με τη βοήθεια της θερμοκρασίας του αέρα και του ανέμου, ανεβαίνω ψηλά και γίνομαι σύννεφο.

Ασκήσεις

Τα κείμενα ακολουθεί ένα σύνολο ασκήσεων - δραστηριοτήτων. Οι πρώτες από αυτές είναι ασκήσεις νοηματικής και δομικής επεξεργασίας του κειμένου. Ακολουθούν ασκήσεις παραγωγής προφορικού και γραπτού λόγου, ασκήσεις γραμματικής, διαθεματικές δραστηριότητες και ασκήσεις λεξιλογίου, ορθογραφίας και αντιγραφής.

Συνήθως προηγούνται οι ασκήσεις επεξεργασίας του κειμένου και παραγωγής προφορικού λόγου και ακολουθούν ασκήσεις παραγωγής γραπτού λόγου, οι ασκήσεις γραμματικής, οι ασκήσεις λεξιλογίου και ορθογραφίας, οι ασκήσεις αντιγραφής και οι διαθεματικές δραστηριότητες.

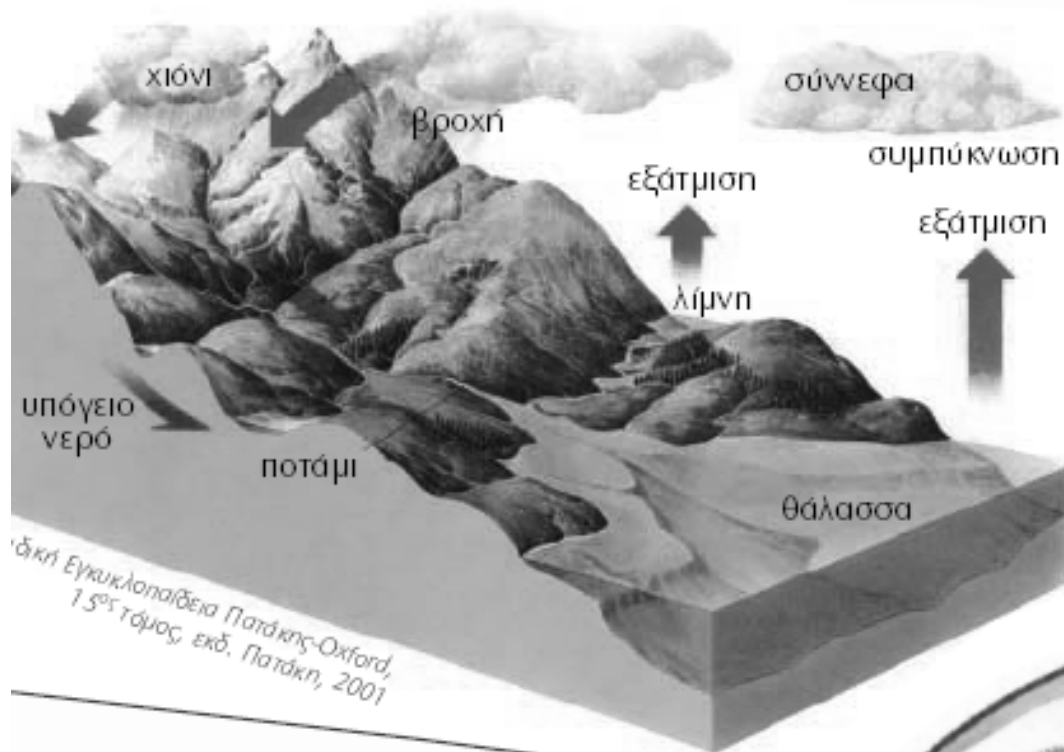
Σχετικά με τις δραστηριότητες παραγωγής λόγου, κάποιες φορές ο δάσκαλος καλό είναι να αφήνει τους ίδιους τους μαθητές να επιλέξουν μόνοι τους το θέμα και να γράψουν χωρίς καθοδήγηση.

Σχετικά με τις δραστηριότητες πάνω στη γραμματική, διευκρινίζεται ότι σε κάθε διδακτικό δίωρο η διδασκαλία επικεντρώνεται σ' ένα κυρίως γραμματικό φαινόμενο. Πρέπει να τονισθεί ότι η αρχική προσέγγιση του εκάστοτε γραμματικού φαινομένου είναι διαισθητική για να ακολουθήσει η ρητή διδασκαλία. Αν ο δάσκαλος διαπιστώσει ότι και μετά τη ρητή διδασκαλία δεν υπάρχει κατάκτηση της επιδιωκόμενης γνώσης, τότε θα πρέπει να το επαναφέρει τόσες φορές όσες θα κρίνει απαραίτητο.

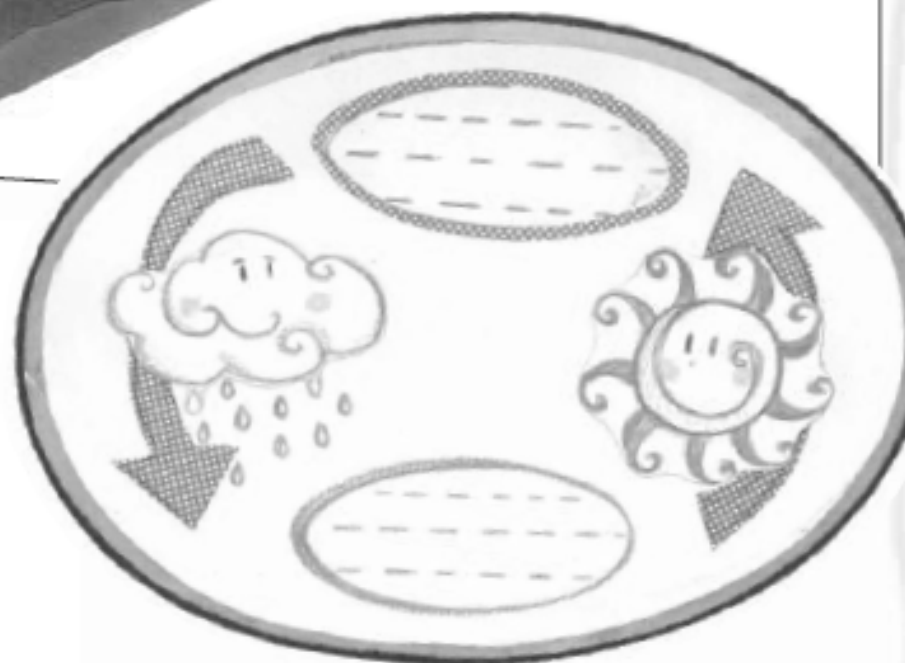
Στο τέλος κάθε ενότητας (εκτός από τις επετειακές) συγκεντρώνονται οι πιο αντιπροσωπευτικές λέξεις της ενότητας ή οι πιο ενδιαφέρουσες π.χ. από ορθογραφική άποψη, οι οποίες αποτελούν τη βάση διαφορετικών δραστηριοτήτων κάθε φορά. Αυτές τις δραστηριότητες ο δάσκαλος μπορεί να τις επεκτείνει προτείνοντας και άλλες μορφές επεξεργασίας από αυτήν που έχει προταθεί από το εγχειρίδιο (λεξιλογική, ορθογραφική, γραμματική).

1. Το νερό στη φύση αλλάζει συνέχεια μορφή, ταξιδεύει και ανακυκλώνεται. Αυτός είναι ο κύκλος του νερού.

Βρείτε ποιες παράγραφοι του κειμένου έχουν σχέση με τον κύκλο του νερού και κυκλώστε τις αντίστοιχες λέξεις. Οι λέξεις αυτές και η εικόνα θα σας βοηθήσουν να συμπληρώσετε το παρακάτω σχήμα.

2. Όταν το νερό μάς συστήθηκε μάθαμε ότι:

- ❖ Το νερό είναι **πηγή ζωής**.
- ❖ Το νερό γίνεται **ατμός**.
- ❖ Το νερό γίνεται **χαλάζι**.
- ❖ Το νερό είναι **ωφέλιμο** για τους ανθρώπους.
- ❖ Το νερό είναι **ευλογημένο**.

2. Όταν το νερό μάς συστήθηκε μάθαμε ότι:

- ✧ Το νερό είναι **πηγή ζωής**.
- ✧ Το νερό γίνεται **ατμός**.
- ✧ Το νερό γίνεται **χαλάζι**.
- ✧ Το νερό είναι **ωφέλιμο** για τους ανθρώπους.
- ✧ Το νερό είναι **ευλογημένο**.

Οι παραπάνω προτάσεις αποτελούνται από το **υποκείμενο** (το νερό), το **ρήμα** (είμαι, γίνομαι) και μια ακόμα λέξη που δίνει μια ιδιότητα στο υποκείμενο του ρήματος (πηγή, ατμός, χαλάζι, ωφέλιμο, ευλογημένο).

Η λέξη αυτή είναι το **κατηγορούμενο**.

Πρόταση		
Υποκείμενο	Ρήμα	Κατηγορούμενο
Το νερό	είναι	πηγή ζωής. ευλογημένο. ωφέλιμο.
	γίνεται	χαλάζι. ατμός.

Το κατηγορούμενο μπορεί να είναι:

- ▶ Ουσιαστικό (**ατμός**)
- ▶ Επίθετο (**ωφέλιμο**)
- ▶ Μετοχή (**ευλογημένο**)

Το κατηγορούμενο βρίσκεται στην ίδια πτώση με το υποκείμενο του ρήματος δηλαδή στην **ονομαστική**. Έτσι το ξεχωρίζουμε εύκολα από το αντικείμενο που είναι σε πτώση αιτιατική.

Τα **ρήματα** που συνδέουν το υποκείμενο με το κατηγορούμενο λέγονται **συνδετικά**. Τέτοια ρήματα είναι: γίνομαι, φαίνομαι, είμαι, μοιάζω, διορίζομαι, ονομάζομαι κτλ.

3. Οι χρωματισμένες ταινίες περιγράφουν κάποια ζώα. Κάθε χρώμα αντιστοιχεί σ' ένα ζώο.

- ▶ Αντιγράψτε κάθε πρόταση δίπλα στο ζώο που ταιριάζει.

Οι κινήσεις της/του είναι αργές.

Η ουρά του/της είναι φουντωτή.

Τα πίσω πόδια του/της είναι μακριά.

Όσο μεγαλώνει, το καβούκι του/της γίνεται σκληρό.

Το τρίχωμά του/της είναι κοκκινωπό.

Η φωλιά του/της είναι κρυμμένη στο χώμα.

► Κυκλώστε το **κατηγορούμενο** σε καθεμιά από τις παραπάνω προτάσεις.

4. Το νερό προσφέρει σε όλα τα πλάσματα της φύσης τα «**ωφέλιμα** συστατικά του». Το επίθετο ωφέλιμος,-η,-ο παράγεται από το ρήμα **ωφελώ**, που σημαίνει χρησιμεύω σε κάποιον ή σε κάτι. Πολλές φορές το μπερδεύουμε με το ρήμα **οφείλω**, που σημαίνει χρωστώ κάτι σε κάποιον.

Γράψτε κάθε λέξη της παρένθεσης δίπλα από τη σημασία της για να σχηματίσετε, με αυτόν τον τρόπο, τις δύο οικογένειες. Μπορείτε να συμβουλευτείτε το λεξικό σας.

(οφειλέτης, ωφέλιμος, οφειλή, ωφέλεια, ανώφελος, όφελος)

ωφελώ	οφείλω
..... = αυτός που είναι χρήσιμος = αυτός που χρωστάει κάτι
..... = η χρησιμότητα, το κέρδος = ό,τι χρωστάει κανείς
..... = αυτός που δεν είναι χρήσιμος = το κέρδος

34

(Στο τέλος του τεύχους)

Η Γραμματική μου

Πρόταση είναι μια οργανωμένη ακολουθία λέξεων που εκφράζει ένα νόημα (μια ιδέα, μια κατάσταση ή ένα γεγονός). Ξεκινάει με κεφαλαίο και τελειώνει σε τελεία (.), ερωτηματικό (;), θαυμαστικό (!) ή αποσιωπητικά (...)

Η πρόταση που αποτελείται από

- μόνο ένα ρήμα
- ένα ρήμα και το υποκείμενό του
- ένα ρήμα, το υποκείμενό του και το αντικείμενό του
- ένα ρήμα, το υποκείμενό του και το κατηγορούμενο

λέγεται **απλή πρόταση**.

Το Τετράδιο Εργασιών

Στο Τετράδιο εργασιών περιλαμβάνονται ασκήσεις που τις περισσότερες φορές δίνουν τη δυνατότητα στους μαθητές να εμπεδώσουν αυτά που διδάχτηκαν στο Βιβλίο του Μαθητή. Αυτό που πρέπει να τονιστεί είναι ότι στο Τ. Ε. βρίσκονται συνήθως οι πολύ σημαντικές ασκήσεις παραγωγής λόγου. Επομένως, σε καμία περίπτωση το Τ. Ε. δεν μπορεί να παρακαμφθεί. Όσον αφορά τις υπόλοιπες ασκήσεις του Τ. Ε., ελάχιστες είναι οι φορές που δε συνδέονται λειτουργικά με τις ασκήσεις και τις δραστηριότητες που περιέχονται στο Βιβλίο του Μαθητή. Η διαφορά είναι ότι οι ασκήσεις εδώ είναι πιο σύντομες και πιο απλές, όπως συμπληρώσεις λέξεων, αντιστοιχίσεις, μετατροπές προτάσεων σ' άλλο είδος, σταυρόλεξα, κρυπτόλεξα, ακροστιχίδες, παιχνίδια με τις λέξεις. Τα κείμενα - όσες φορές υπάρχουν - είναι για να προσφέρουν ένα πλαίσιο στις ασκήσεις, αλλά είναι σύντομα και απλά.

Στο τέλος κάθε ενότητας υπάρχουν ανακεφαλαιωτικές ασκήσεις πάνω στα βασικά φαινόμενα που διδάχτηκαν

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Αρχική – Διαμορφωτική – Τελική

Βασική αρχή: η απενοχοποίηση του λάθους

τα λάθη είναι αναπόσπαστο κομμάτι της μαθησιακής διαδικασίας και επομένως, ότι, οποιοσδήποτε μαθαίνει κάτι, μπορεί να κάνει λάθος, ακόμα και αυτός ο ίδιος. Κατ' αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται η απενοχοποίηση του λάθους που αποτελεί το αρχικό στάδιο της σημαντικότητας, για τη σύγχρονη παιδαγωγική επιστήμη, διαδικασίας της αξιοποίησης του λάθους.

Μια τέτοια δυνατότητα αξιοποίησης του λάθους δίνεται από τη διόρθωση του γραπτού. Κάθε φορά που οι μαθητές παράγουν λόγο πρέπει να μάθουν να ξαναδιαβάζουν το γραπτό τους και να το διορθώνουν σε διάφορα επίπεδα (ορθογραφικό, μορφολογικό, συντακτικό, λεξιλογικό, κειμενικής συνοχής). Ο δάσκαλος πρέπει να βοηθά τους μαθητές του - ειδικά αυτούς που αντιμετωπίζουν δυσκολίες - στο να εντοπίσουν τα λάθη τους και να τα αναλύσουν, έτσι ώστε να συνειδητοποιήσουν τις στρατηγικές που χρησιμοποίησαν και που οδήγησαν στο λάθος. Αυτό στη συνέχεια θα τους επιτρέψει να αναθεωρήσουν αυτές τις στρατηγικές και να αναπτύξουν άλλες που θα τους αποτρέψουν από το να επαναλάβουν τα ίδια λάθη.

Τα λάθη των μαθητών, λοιπόν, χρησιμοποιούνται με τρόπο εποικοδομητικό, αλλά όχι μόνο σε σχέση με τους ίδιους τους μαθητές. Και ο δάσκαλος εντοπίζοντας τα λάθη των μαθητών του ή τις αδυναμίες τους πληροφορείται για το πού βρίσκονται μαθησιακά, σε ατομικό αλλά και σε συλλογικό επίπεδο, και σχεδιάζει αντίστοιχα τις διδακτικές του παρεμβάσεις.

Για να δω τι έμαθα...

Σημειώνω ένα ✓ στο αντίστοιχο κουτάκι

Σ' αυτή την ενότητα έμαθα:	Χρειάζομαι ακόμα βοήθεια	Μπορώ μόνος μου	Μπορώ να βοηθήσω το συμμαθητή μου
Να διηγούμαι γεγονότα που έχω ζήσει.			
Να γράφω σωστά λέξεις που αρχίζουν από τα δι(σ)- και δυσ-.			
Να χρησιμοποιώ τον ενεστώτα, τον παρατατικό και τον εξακολουθητικό μέλλοντα της ενεργητικής φωνής.			
Να συμπληρώνω μια αίτηση μετεγγραφής.			
Να περιγράψω ένα κτίριο χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα επίθετα.			
Να ξεχωρίζω το υποκείμενο και το αντικείμενο σε μια πρόταση.			
Να γράφω σωστά τα επίθετα σε -ινός και -ινος.			